

Byggkonjunkturen #2 2020

BYGGFÖRETAGEN

Innehållsförteckning

Byggmarknaden knakar i fogarna.....	2
Anläggningsbyggandet stagar upp byggkonjunkturen under 2020-2021	2
Bostäder	4
Lokaler	9
Anläggning.....	13
Arbetsmarknad.....	18
Återhämtning i världsekonomin.....	22
Svensk BNP tillbaka på samma nivå som innan krisen redan nästa år.....	24
Svag arbetsmarknad och fortsatt lågt kostnadstryck.....	28
Reporäntan förblir oförändrad under lång tid	29
Tabell bygginvesteringar	31

Sammanfattning

Bygghandeln knakar i fogarna

De ekonomiska svallvågorna under pandemins framfart slår inte till med full kraft mot byggindustrin, men medför ändå stora påfrestningar.

Bostadsinvesteringarna stiger i år, främst tack vare ökade ombyggnationer och investeringar i fritidshus. Nästa år sjunker däremot bostadsinvesteringarna pga. minskad nyproduktion. Lokalinvesteringarna minskar under hela prognosperioden och det är både kommersiellt och offentligt fastighetsbyggande som tynger utvecklingen. Anläggningsmarknaden blir däremot en stark motvikt till den negativa utvecklingen och bidrar till att bygginvesteringarna totalt sett förblir oförändrade under 2021.

▶ Pandemin kommer att fortsätta prägla den världsekonomiska utvecklingen under prognosperioden 2020-2021. När flertalet av världens ekonomier började lätta på restriktionerna under inledningen av sommaren kunde en global återhämtning inledas. Genom kraftiga finans- och penningpolitiska stimulanser världen över förbättras möjligheterna till en fortsatt god återhämtning även under nästa år.

Svensk ekonomi föll kraftigt under första halvåret och det var framför allt utrikeshandeln och hushållskonsumtionen som tyngde utvecklingen. Återhämtningen inleddes dock redan under sommaren och nedgången i BNP blir något mildare i år än tidigare befarats. Nästa år fortsätter återhämtningen, om inga nya nedstängningar av världsekonomin inträffar, och svensk BNP beräknas öka med 3,7 procent.

Anläggningsbyggandet stagar upp byggkonjunkturen under 2020-2021

Bostadsbyggandet, som sjönk under fjolåret, blir i det närmaste oförändrat i år. Det är hyresrättsbyggandet som går relativt starkt, men bedöms falla tillbaka under nästa år då istället bostadsrättsbyggandet ökar. Sammantaget minskar dock antalet påbörjade bostäder med 6 procent under prognosperioden. Investeringsutvecklingen följer produktionsstakten med viss eftersläpning och därför tilltar nedgången i nybyggnadsinvesteringarna under 2021.

Ombyggnadsinvesteringarna har gått överraskande starkt under första halvåret i år. Restriktionerna under pandemin har fått en omvänd effekt på ombyggnadssegmentet när fler har valt att investera och rusta upp sina bostäder istället för att resa. Uppgången bedöms hålla i sig även under nästa år.

Lokalinvesteringarna minskar under hela prognosperioden. Det är framför allt det kommersiella fastighetsbyggandet som tynger utvecklingen, men även de offentliga

investeringarna sjunker. För den privata sektorn är det pandemins effekter som påverkar. Avseende den offentliga är det främst en minskad projektvolym efter att de senaste årens stora volymer av nya samhällslokaler börjar bli färdigställda.

Byggandets utveckling

2019 års prisnivå, procentuell förändring jämfört med föregående år

Sektor	Investerings- volym, Mdkr 2019	Procentuell förändring i fasta priser		
		Utfall 2019	Prognos 2020	2021
Bostäder	233,4	-8	2	-1
<i>Nybyggnad</i>	<i>118,9</i>	<i>-16</i>	<i>-1</i>	<i>-4</i>
<i>Ombyggnad</i>	<i>91,4</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>2</i>
<i>Fritidshus</i>	<i>7,1</i>	<i>-19</i>	<i>14</i>	<i>5</i>
<i>Transaktionskostnad</i>	<i>15,9</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>2</i>
Lokaler	201,4	2	-7	-2
<i>Privat</i>	<i>124,0</i>	<i>4</i>	<i>-9</i>	<i>-3</i>
<i>Offentligt</i>	<i>77,4</i>	<i>0</i>	<i>-3</i>	<i>-2</i>
Anläggningar	100,6	5	6	5
<i>Privat</i>	<i>48,7</i>	<i>3</i>	<i>-1</i>	<i>-1</i>
<i>Offentligt</i>	<i>51,9</i>	<i>6</i>	<i>12</i>	<i>10</i>
Summa bygginveste- ringar	535,4	-2	-1	0

	Antal 2019	Procentuell förändring		
		Utfall 2019	Prognos 2020	2021
Sysselsatta inom byggindustrin	356 300	3,5	-2,5	0,2

Källa: SCB, Byggföretagen

Anläggningsinvesteringarna fortsätter att stiga i god takt under prognosperioden och är den främsta anledningen till att de totala bygginvesteringarna bibehåller nuvarande nivå även 2021. Det är framför allt offentliga satsningar på infrastruktur som ger ett starkt positivt bidrag till utvecklingen både i år och nästa år.

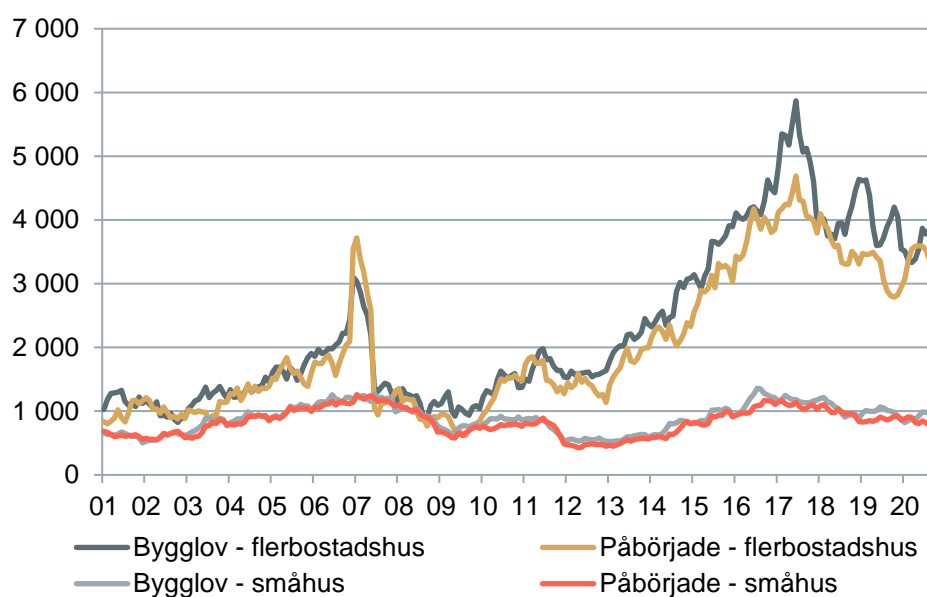
Sammantaget minskar bygginvesteringarna med närmare 1 procent sett över hela prognosperioden. Den relativt svaga investeringsutvecklingen leder till att sysselsättningen inom byggindustrin faller med drygt 2 procent under prognosperioden. Totalt sett minskar sysselsättningen med över 8.000 personer mellan 2019 och 2021.

Bostäder

Första halvåret 2020 ökade bostadsinvesteringarna med 2 procent jämfört med motsvarande period i fjol. Investeringarna i nya bostäder minskade med drygt 2 procent medan ombyggnad växte med närmare 6 procent. Även fritidshusen bidrog positivt till utvecklingen med en stark uppgång om 16 procent. Mot bakgrund av det kraftiga fallet i BNP under andra kvartalet och att bygglovsutvecklingen pekar nedåt väntas investeringsutvecklingen dämpas framöver. Sammantaget ökar bostadsinvesteringarna med 2 procent i år för att sedan vända ner och minska med 1 procent 2021.

» Bostadsbyggandet hade en relativt god utveckling under första halvåret, trots att den svenska ekonomin drabbades av en historiskt stor nedgång i BNP under andra kvartalet. Antalet påbörjade lägenheter under årets första sex månader uppgick till 27.200, varav 23.900 i flerbostadshus och 5.300 småhus (enligt Byggföretagens uppräknings av den preliminära statistiken). Detta innebär att antalet påbörjade lägenheter totalt sett steg med drygt 6 procent jämfört med motsvarande period föregående år.

Antal påbörjade lägenheter och beviljade bygglov — flerbostadshus resp. småhus
6 månaders glidande medelvärde

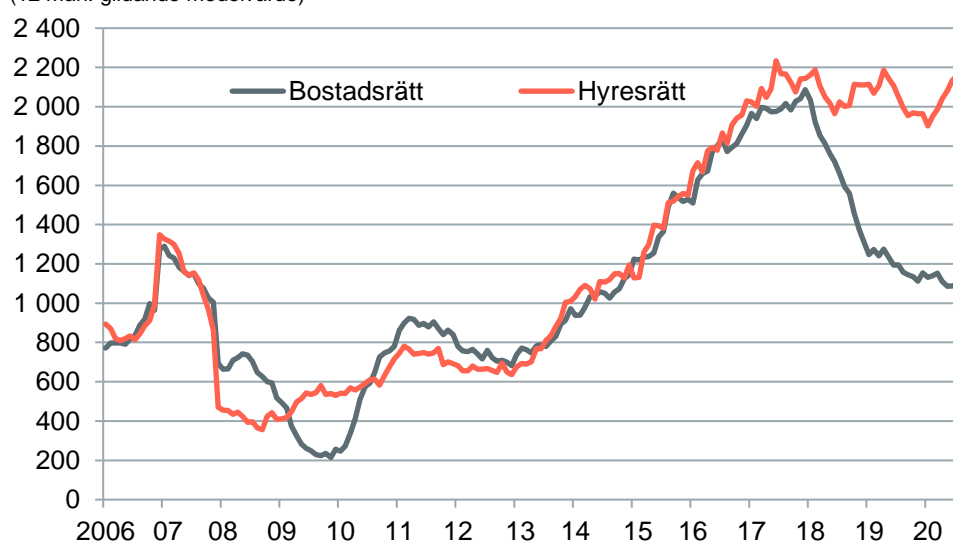

Källa: SCB, Byggföretagen

Den underliggande utvecklingen ser dock väldigt olika ut beroende på lägenhetstyp och upplåtelseform. På småhussidan var det en nedgång om drygt 7 procent första halvåret, medan det på flerbostadshussidan var en uppgång för hyresrätter med över 19 procent och en nedgång för bostadsrätter med drygt 8 procent. Detta innebär att nyproduktionsmarknaden visar en spretig bild under första halvåret, men att det främst är det mer marknadsstyrda bostadsbyggandet som fortsätter att falla.

Antal påbörjade lägenheter flerbostadshus — bostads- resp. hyresrätt

(12 mån. glidande medelvärde)

Källa: SCB, Byggföretagen

Den spretiga nyproduktionsbilden kvarstår även när bostadsbyggandet bryts ner på regional nivå. Under första halvåret i år ökade påbörjandet mest i Gotlands och Västmanlands län (+258 resp. 124%), medan Kalmar och Jämtlands län hade den största tillbakagången (-85 resp. -65%). Av Sveriges tre storstadsområden var det Göteborg som hade den mest positiva utvecklingen under första halvåret, +22 procent, medan Malmö hade den mest negativa, -42 procent.¹

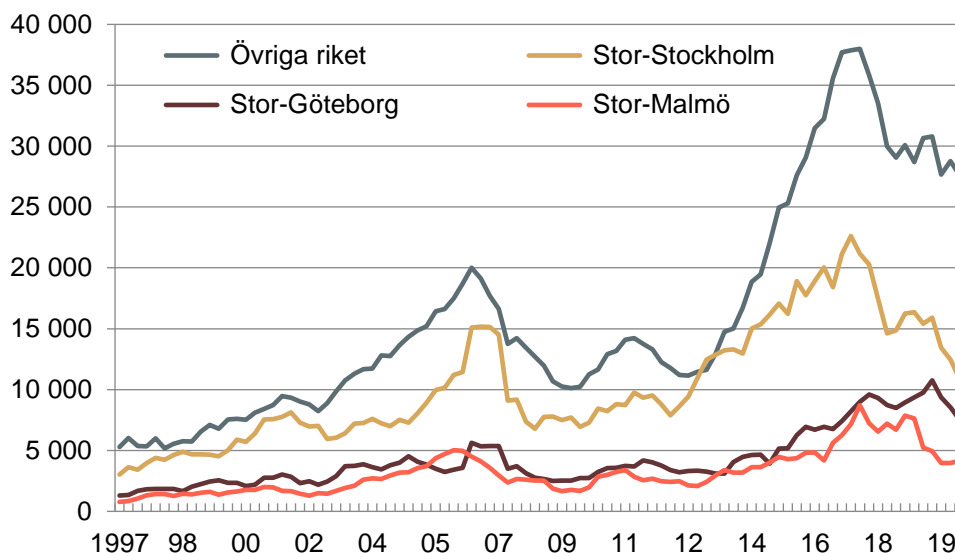
Bygglövsutvecklingen indikerar dock att den väldigt regionalt splittrade bilden för innevarande år kommer att bli mer samstämmigt negativ under nästa år (se diagram på nästa sida).

Att prognosticera utvecklingen av antal påbörjade bostäder under nästa år är fortfarande behäftat med en stor osäkerhet. Hittills har bostadsbyggandet varit relativt förskonat från Coronas effekter på den makroekonomiska utvecklingen. Det har framför allt att göra med att hyresrättsbyggandet gått mycket starkare än vad tidigare bedömningar gjort gällande. Anledningen till detta är investeringsstödet till hyres- och studentbostäder. Stödet har inneburit en stor ryckighet, särskilt för bygglövsutvecklingen (se diagrammet på sida 4), men som även kommer att synas allt tydligare i påbörjande statistiken framöver.

¹ I Stockholmsregionen föll påbörjandet med 6 procent under 1:a halvåret 2020 jmf med 1:a halvåret 2019.

Antal beviljade bygglov — Storstadsområden

4 kv. glidande summa. 1 kv. 1997- 2 kv. 2020

Källa: SCB, Byggföretagen

Ett tydligt exempel hur denna ryckighet uppkommer i praktiken är att det enbart i januari i år beviljades stöd till 6.000 hyresbostäder, vilket ska jämföras med att det totalt beviljades stöd till 11.500 lägenheter under hela 2018.² Till och med mitten av oktober i år har 10.350 hyresrätter beviljats stöd och enligt beräkningar från Boverket finns det budgetmedel kvar till cirka 2.500 lägenheter i år. Med anledning av detta bedömer vi att den höga tillväxttakten i hyresrättsbyggandet dämpas något under hösten, men totalt sett ökar byggandet av hyresrätter med 12 procent i år och når en volym om drygt 26.100 lägenheter.

Nästa år bedöms hyresrättsbyggandet minska något och detta trots att anslaget till investeringsstödet höjs med en dryg miljard, från 2,1 till 3,2 miljarder kronor. Anledningen är dels att en del av pengarna är budgeterade för redan påbörjade projekt, dels för att förändrade bidragsregler gör att det totalt sett blir något mindre attraktivt att söka investeringsstödet.³ Vidare höjs även riskvikterna för utlåning till kommersiella bostadsfastigheter i år och detta kan dämpa incitamentet för privata fastighetsbolag att bygga hyresbostäder framöver. Slutligen bedöms även att en viss dämpning kommer av den ekonomiska chock som realekonomin drabbades av under kvartal 2 i år, vilket påverkar hyresrättsbyggandet med cirka två kvartals fördröjning.

För småhus- och bostadsrättsbyggandet har däremot utvecklingen sett helt annorlunda ut jämfört med den för hyresrätter. I detta, mer marknadsstyrda segment, har hårda kreditrestriktioner samt en allmän konjunkturavmattning haft stor effekt. Jämfört med toppen 2017 kommer bostadsrättsbyggandet att ha mer än halverats när

² Enligt siffror från Boverket

³ Se föregående konjunkturrapport (BK 2020:1) för en mer ingående beskrivning av det förändrade investeringsstödet och varför det inte bedöms ge stora tillskott av nya hyreslägenheter.

innevarande år summeras, från ungefär 25.000 byggstarter till endast 12.000 påbörjade bostadsrätter 2020. Även småhusbyggandet har drabbats hårt. Om vår prognos på 9.000 småhus i år stämmer innebär det att påbörjandet kommer att ha minskat med 30 procent sedan 2017 och detta trots att villapriserna, sett över perioden januari-september 2020 jämfört med motsvarande period 2017, har stigit med närmare 10 procent.

De åtgärder som snabbt sattes i Sverige, som exempelvis korttidspermittering, köp av bostadsobligationer samt sänkta riskvikter för banker, har stöttat bostadsmarknaden. Trots att indikatorer, såsom SEB:s boprisindikator, så sent som i juni visade att hushållen trodde på fallande bostadspriser har priserna på andrahandsmarknaden stigit och i september såldes det fler bostadsrätter via bostadssajten Hemnet än någon enskild månad sedan 2014 (så långt tillbaka som Hemnet har statistik). Fortsatt låga räntor och en arbetsmarknad som förblir relativt ljus för de köpstarka hushållen, tillsammans med en allmänekonomisk återhämtning, leder till att det marknadsstyrda bostadsbyggandet börjar vända upp och öka under nästa år. Sammantaget bedöms ändå produktionsnivån 2021 vara lägre än fjolårets nivå.

Summa summarum innebär detta att **nybyggnadsinvesteringarna** minskar med 1 procent i år och fortsätter ned med 4 procent 2021.

Nyproduktion av bostäder per hustyp och upplåtelseform

Antal påbörjade lägenheter 2017-2019, prognos 2020-2021

Hustyp och upplåtelseform	2017	2018	2019*	2020p	2021p
Flerbostadshus	51 030	41 420	37 740	38 700	36 000
-Bostadsrätt	25 020	15 770	13 810	12 010	12 800
-Hyresrätt	25 820	25 280	23 340	26 140	23 000
-Äganderätt	190	370	590	550	200
Småhus	12 970	11 170	10 590	9 000	9 500
Tot. antal påbörjade lgh	64 000	52 410	48 330	47 700	45 500

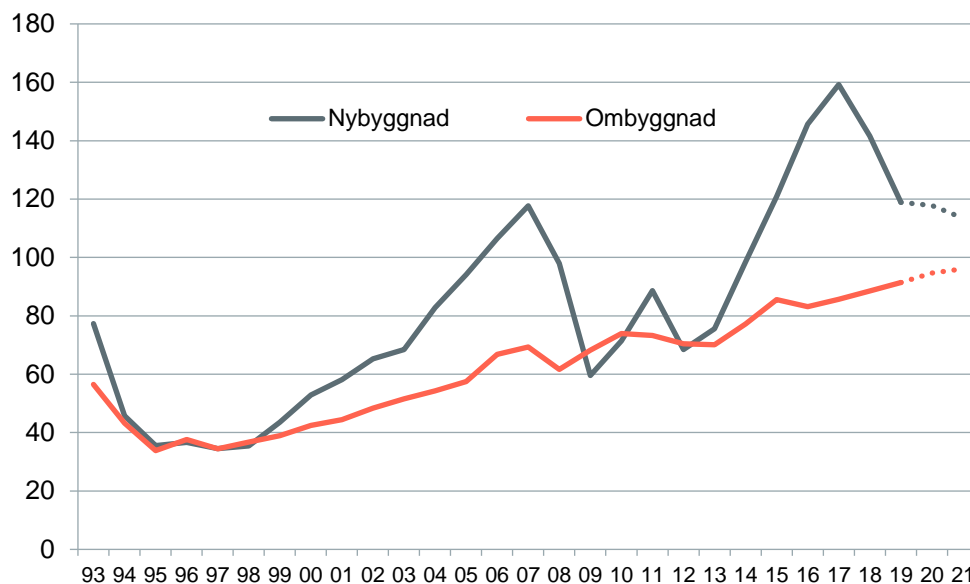
Källa: SCB, Byggföretagen

*Siffrorna för 2019 är preliminära och uppräknade av Byggföretagen.

Ombyggnadsinvesteringarna steg med 6 procent under första halvåret 2020 jämfört med i fjol. Starkast var ökningstakten på flerbostadshussidan, men även för småhussidan steg ombyggnadsvolymen. Det är tydligt att Coronapandemin nästan fått motsatt effekt på ombyggnationerna jämfört med vår bedömning i våras, dvs att den har lett till ökade investeringar istället för minskade. Den reviderade bedömningen är att segmentet visar positiv tillväxt under hela prognosperioden, om än med en viss nedväxling i tillväxttakten under nästa år.

Bostadsinvesteringar

Mdkr 2019 års priser

Källa: SCB, Byggföretagen

Investeringar i fritidshus föll med 19 procent i fjol, men även i detta segment har Corona fått en motsatt effekt. Investeringarna steg med 16 procent under första halvåret i år och intresset för att skaffa fritidshus samt investera i redan befintliga stugor har ökat och detta intresse bedöms hålla i sig även under nästa år.

Sammantaget kommer **bostadsinvesteringarna** att öka med 2 procent i år för att sedan vända ned och minska med 1 procent under 2021.

Lokaler

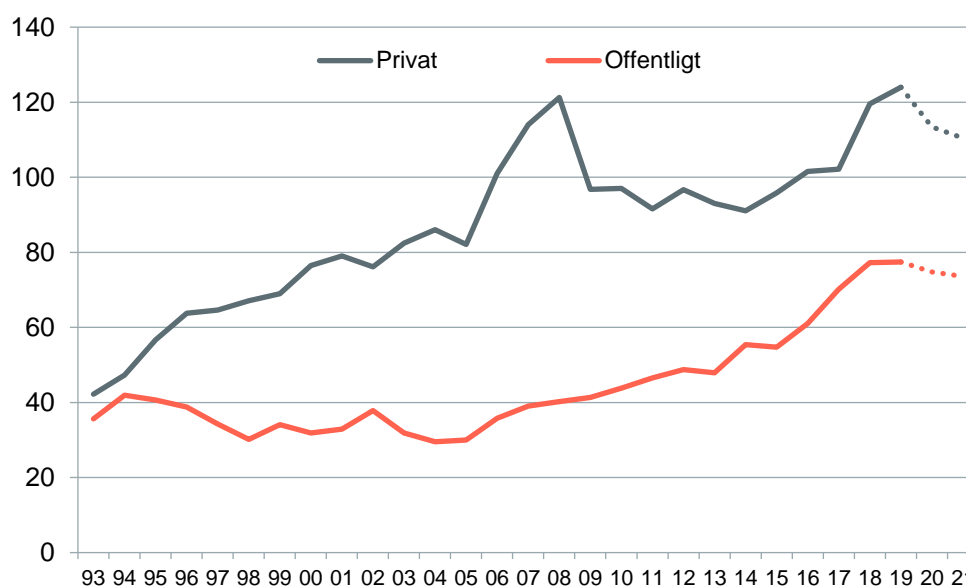
Lokalinvesteringarna sjönk med 3 procent första halvåret 2020. Både den privata och den offentliga sidan bidrog till nedgången. I spåren av pandemin har det kommersiella byggandet bromsat in betydligt, men även kommunernas försiktiga agerande som inleddes redan i fjol dämpar utvecklingen. För prognosperioden väntas sammantaget en minskning om nära 9 procent.

Efter en expansiv period avtog tillväxten av de privata lokalinvesteringarna markant under fjolåret. Samtliga delar ökade fortfarande, men den sammantagna uppgången landade på 4 procent 2019 att jämföra med 17 procent året dessförinnan. För innevarande år förutser vi istället en bred nedgång där investeringsminskningen blir mest påtagligt inom kredit- och fastighetsbolagen samt inom handeln. Den förstnämnda kategorin, där kontorslokaler samt hotell- och restauranger återfinns minskar sina investeringar med 8 miljarder kronor bara i år - en tydlig effekt av pandemins inverkan på dessa näringar.

De offentliga lokalinvesteringarna stannade på ungefär oförändrad nivå 2019 efter att ha ökat med tvåsiffriga procenttal tre år i rad. Kommunsektorn, som står för merparten av dessa bygginvesteringar, minskar sina satsningar såväl i år som 2021.

Lokalinvesteringar

Mdkr 2019 års priser

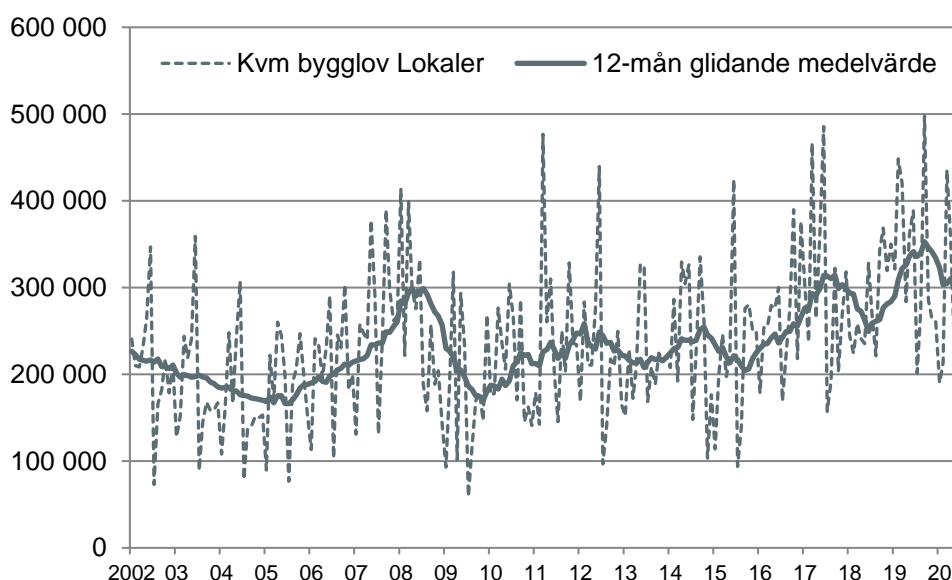

Källa: SCB, Byggföretagen

Sammantaget bedöms de privata lokalinvesteringarna minska med 11 procent t.o.m. 2021, medan offentliga sektorns investeringar förutses minska med 5 procent under perioden.

Den underliggande trenden för lokalinvesteringarna återspeglas relativt väl av hur antalet kvadratmeter bygglov i ”övriga husbyggnader” (dvs. exkl. bostäder och fritidshus) utvecklats sig. Byggloven steg brant under 2017 varpå vi fick den mycket starka volymökningen av investeringarna 2018. Samtidigt föll byggloven tillbaka och volymutvecklingen dämpades under fjolåret. Från en ny högstanivå för byggloven vid mitten av 2019 märks en avtagande utveckling, men det avgörande för volymutvecklingen framgent blir i vilken utsträckning de många projekt som beviljades bygglov fram till årsskiftet faktiskt genomförs.

Antal kvm bygglov för husbyggnader (exkl. bostäder och fritidshus)

Källa: SCB, Byggföretagen

Det är tydligt att handeln har skrotat många av sina expansionsplaner medan bilden är spretigare när det kommer till kontorsbyggandet liksom industrins investeringar. Pandemin får konsumenter och företag att ändra beteende på flera sätt. E-handelns landvinningar har påskyndats ytterligare och handelns behov av lokalytor har antagligen minskat för lång tid framöver medan behovet av logistikinrättningar istället ökat till följd av samma beteendeförändring hos konsumenterna. De kontorsnära tjänsterna har under lång tid minskat ytan per anställd och denna trend accentueras naturligtvis ytterligare då fler kommer sköta sina arbetsuppgifter från hemmet i allt högre utsträckning. Tillverkningsindustrin, som under lång tid förlagt delar av produktionen till de delar av världen där priset på arbetskraft varit lägre, får nu väga detta mot osäkerheten som de internationella leverantörskedjorna medför vid ett pandemiutbrott. Det är fullt möjligt att viss produktion flyttas hem igen och att investeringsbehovet på hemmaplan ökar därigenom. Detta kan få effekt redan det

närmaste året. Flera större lokalbyggnadsprojekt som just nu genomförs är utländska direktinvesteringar. Microsoft etablerar sig just nu i Gävleregionen och Facebooks första datacenter i Europa var den serverhall företaget började bygga i Luleå för snart 10 år sedan och företaget uppför nu sin tredje serverhall i staden.

Det finns många skäl till att tech-bolagen valt att etablera sig i Sverige, bl.a. geologiska och klimatmässiga. Förhoppningarna är stora på att etableringarna ska kunna leda till att kluster med serviceföretag m.m. kan växa fram och därigenom bidra till ökade näringslivsinvesteringar runt om i regionerna.

I Skellefteå bygger Northvolt sin batterifabrik som ska producera batterier för 150.000 elbilar. Den tas i drift nästa år och när den är fullt utbyggd 2025 väntas företaget sysselsätta 3.000 medarbetare. Det kommer inte bara kräva nyetableringar av underleverantörer utan även en ökad bostadsproduktion. Avgörande för alla dessa industrietableringar är säker tillgång till klimatsmart el. Detta ställer ökade krav på kapaciteten i det svenska elnätet som måste byggas ut, vilket genererar investeringar även inom anläggningssektorn.

Trots expansiva planer i vissa regioner uppvägs inte de negativa effekterna av pandemin i andra delar. Sammantaget faller de **privata lokalinvesteringarna** med 9 procent i år och med 3 procent 2021.

Privata lokaler

2019 års prisnivå och procentuell volymförändring jmf. med föregående år

	Investeringar Mdkr 2019	Procentuell förändring 2019	Procentuell förändring q1-q2 2020
Fastighetsbolag mm.	83,3	4	-2
Parti- och detaljhandel	5,9	2	-13
Industri	18,1	2	-2
Övrigt	16,6	4	1
Totalt	124,0	4	-2

Källa: SCB, Byggföretagen

De offentliga investeringarna vände nedåt redan andra kvartalet i fjol och har minskat med 3 procent första halvåret i år. Investeringsbehoven är alltjämt stora avseende samhällsfastigheter som exempelvis förskolor, skolor och bostäder speciellt anpassade för äldre, men en relativt stor del av den ökade volymen börjar nu också färdigställas. En viktig faktor som påverkar utvecklingen är naturligtvis kommunernas finansiella och ekonomiska ställning. Pandemin medför finansiella påfrestningar för kommunsektorn, som å andra sidan tillförs medel från staten som skydd mot en alltför kraftig minskning av den kommunala konsumtionen. Detta bör rimligen kunna bidra till att kommunerna får möjlighet att genomföra de bygginvesteringar som det finns fortsatt stort behov av på flera håll i landet. Under åren efter finanskrisen, 2008-2012, steg de offentliga lokalinvesteringarna med över 20 procent. Mot bakgrund av att det

offentliga lokalbyggandet nu expanderat kraftigt under ett flertal år kan vi knappast vänta oss någon omfattande ökning framöver, men om nuvarande investeringsnivå kan bibehållas vore mycket vunnet för både samhället och byggsektorn.

Statens lokalinvesteringar har minskat de två senaste åren, men vände upp kraftigt under årets första halva. De statliga bygginvesteringarna motsvarar dock endast en tiondel av kommunsektorns volymer och påverkar därmed inte den totala utvecklingen på samma vis. Den positiva utvecklingen väntas bestå under prognosperioden och med de nya satsningarna på försvaret som presenterats för kommande år kan betydelsen öka betydligt framöver.

Sammantaget minskar de **offentliga investeringarna** med 2-3 procent per år 2020 och 2021.

Lokalmarknadens delprognoser summerar till att de **totala lokalinvesteringarna** sjunker med 7 procent i år och med ytterligare 2 procent 2021.

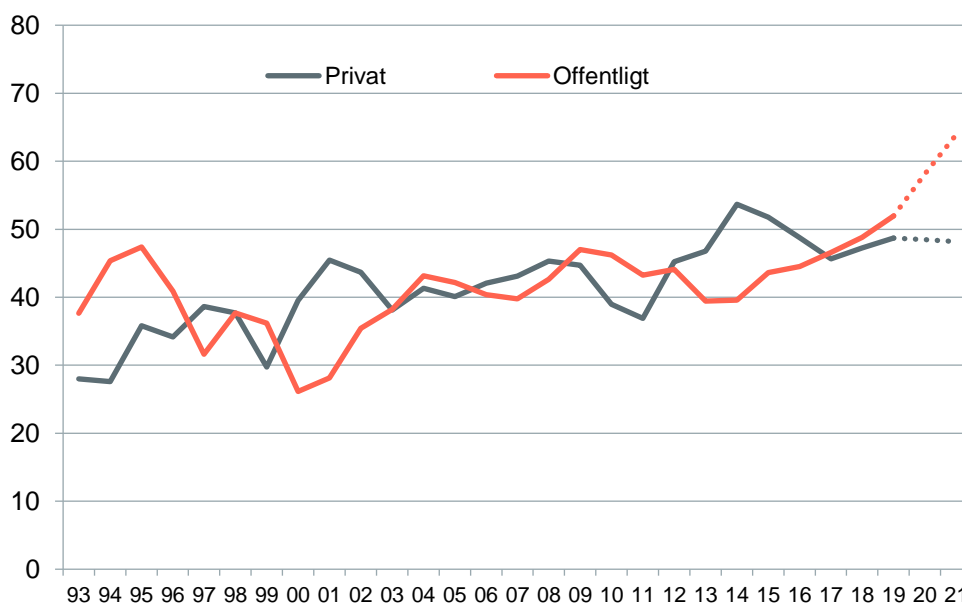
Anläggning

Anläggningsinvesteringarna ökade med totalt 10 procent första halvåret 2020. Det var en tudelad utveckling där investeringarna på den privata sidan sjönk med 3 procent, samtidigt som den offentliga växte med starka 23 procent. Den goda utvecklingen för anläggningssektorn kommer att fortsätta under hela prognosperioden även om de privata investeringarna sjunker båda åren. Det är istället det offentliga byggandet, framför allt det statligt finansierade, som driver på den starka utvecklingen inom sektorn.

År 2019 investerades totalt sett närmare 49 miljarder kronor i den privata anläggningssektorn, vilket var en uppgång med 3 procent jämfört med året innan. Efter några svaga år (2015–2017) med negativa tillväxttal tog det privata anläggningsbyggandet fart 2018. De senaste två åren har uppgången varit bred där samtliga delsektorer bidragit positivt till utvecklingen. Satsningar på ny energiproduktion, upprustning och modernisering av VA – och avfallsanläggningar samt ett omfattande byggande av hamnar har drivit på utvecklingen. Första halvåret 2020 bröts dock den positiva trenden då investeringarna sjönk med 3 procent, jämfört med samma period året innan. Hela nedgången återfinns inom delsektorn post & tele, övriga delsektorer steg under första halvåret i år.

Anläggningsinvesteringar

Mdkr 2019 års priser

Källa: SCB, Byggföretagen

Det energirelaterade anläggningsbyggandet som innefattar bland annat kraftvärmeverk, elledningar, transformatorer och vindkraftverk är den största privata delsektorn, med en investeringsvolym på nästan 22 miljarder kronor 2019. Energisektorn har haft en positiv utveckling med stigande investeringar tre år i följd och under första halvåret 2020 har expansionen fortsatt. Ett åldrat transmissionsnät i behov av omfattande reinvesteringar och en omställning mot mer förnybara energislag har varit starka drivkrafter bakom de senaste årens goda utveckling. Vidare har höga energipriser påverkat energibolagens resultat positivt, vilket möjliggjort att många stora projekt kunnat påbörjas. I Stockholm pågår ett omfattande projekt för att förstärka och förnya elnätet, projektet går under namnet *Stockholms ström* och omfattar drygt femtio delprojekt med en total investering på cirka 7 miljarder kronor. I Uppsala miljardsatsar Vattenfall på ett nytt kraftvärmeverk som började byggas i fjol. Samtidigt har den pågående energiomställningen gjort att vindkraftsbyggandet skjutit i höjden, vilket bidragit positivt till investeringsvolymen. Lägre energipriser första halvåret 2020, förändrade ränteavdragsregler och sänkt intäktsram för elnätsföretagen för perioden 2020–2023 är dock tre orostecken för framtiden som alla kommer ha negativ effekt på energiföretagens resultat och i förlängningen deras investeringar.

Vår bedömning är ändå att de flesta planerade projekt påbörjas enligt plan och att redan igångsatta projekt löper på utan hinder, vilket medför att den goda tillväxttakten som segmentet haft första halvåret håller i sig året ut. Nästa år ser vi en större försiktighet från sektorn och investeringarna planar ut, dock på en fortsatt hög nivå.

Anläggningar

2019 års prisnivå och procentuell volymförändring jmf. med föregående år

	Investeringar Mdkr 2019	Procentuell förändring 2019	Procentuell förändring q1-q2 2020
Privata anläggningar	48,7	3	-3
El-, gas- & värmeverk	21,6	4	4
Vatten-, reningsverk & avfall	11,7	-2	5
Transport & kommunikation	4,2	10	3
Post & tele	10,7	5	-22
Övrigt	0,5	-2	0
Offentliga anläggningar	51,9	6	23
Vägar och gator	32,6	2	13
Övriga anläggningar	19,3	16	42
Totala anläggningar	100,6	5	10

Källa: SCB, Byggföretagen

Investeringar i VA- och avfallsanläggningar har den senaste 10-årsperioden haft en mycket god utveckling. Under perioden 2011–2018 presenterade delsektorn positiva

tillväxttal varje enskilt år och totalt steg investeringarna med 114% under perioden. Framväxten av nya stadsdelar har varit en viktig motor, men när bostadsbyggandet föll två år i rad så minskade även VA-investeringarna i fjol, vilket var första gången sedan 2010.

Den starkaste drivkraften till investeringar i VA är reinvesteringar i befintlig infrastruktur. Ett länge eftersatt underhåll har skapat en nästan akut situation i vissa kommuner och behoven av reinvesteringar är stora. Branchorganisationen Svenskt Vatten skriver i sin senaste investeringsrapport att för att kunna säkerställa att VA-infrastrukturens funktion upprätthålls så behövs det årligen, i 20 års tid framöver, investeras 40 procent mer än dagens redan höga nivåer.

Avgörande för den framtida utvecklingen är hur kommunernas finanser fortsätter att utvecklas de närmaste åren. År 2019 summerades kommunernas totala överskott till 18,6 miljarder kronor och även om Coronapandemin har medfört betydande kostnadsökningar för kommunsektorn så får sektorn samtidigt närmare 30 miljarder kronor i statsbidrag 2020. Med bakgrund av detta är vår bedömning att investeringarna för segmentet fortsätter att växa under hela prognosperioden.

Transport och kommunikation, som innefattar byggnation av terminaler, flygplatser, stationer och hamnar, har vuxit två år i rad och 2019 uppgick investeringsvolymen till 4,2 miljarder kronor. Hamnbyggandet runtom i landet har varit en betydande del till de senaste årens starka utveckling. I Göteborg pågår den största hamnutbyggnaden på över 40 år och i Stockholm har man nyligen färdigställt projektet Stockholm Norvik Hamn, som öppnade i maj 2020. Även den nya flygplatsen i Sälen och utbyggnationer på Landvetter flygplats har bidragit till investeringsvolymerna de senaste åren.

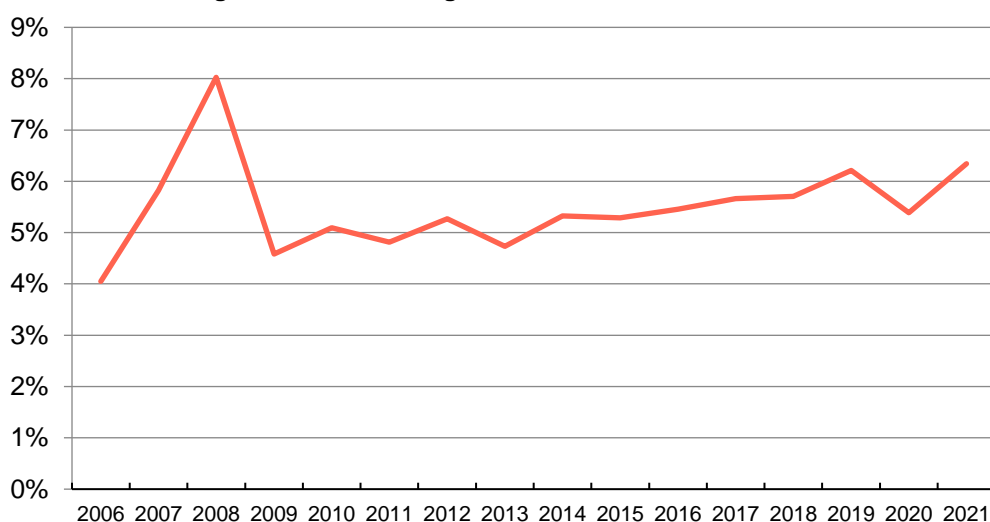
Transportsektorn har drabbats hårt av Coronapandemin och andra kvartalet i år sjönk sektorns produktion med drygt 23 procent (enligt SCB säsongsrensade och kalenderkorrigerade siffror). Det är det enskilt största produktionstappet som uppmäts för sektorn och samtidigt sjönk Sveriges export med över 18 procent. Även om möjligheterna finns för en snabb återhämtning för sektorn så kommer vi se en större försiktighet när det kommer till större investeringar en längre tid framöver och det investeringsbortfall som färdigställandet av flera större projekt medför kommer inte kunna täckas upp av nya projekt. För helåret 2020 sjunker därmed investeringarna inom transport & kommunikation och även nästa år ser vi en fortsatt nedgång för delsektorn.

Investeringar i post- och telesektorn steg med 5 procent 2019 efter två år av fallande investeringar. Segmentet har historiskt haft en väldigt volatil utveckling och är normalt det mest konjunktur känsliga segmentet inom anläggning, därför är det inte oväntat att det är just post & telesektorn som visat på den största nedgången under första halvåret 2020 (-22%). Med en snabb återhämtning av svensk ekonomi under andra halvåret i år lindras nedgången för 2020 och ett positivt bidrag väntas under nästa år.

Totalt sett minskar de **privata anläggningsinvesteringarna** med 1 procent i år och ytterligare 1 procent 2021.

De offentliga anläggningsinvesteringarna tog fart 2014 efter några tröga år med sämre utveckling och 2019 investerades nästan 52 miljarder kronor i offentliga anläggningar. Studeras de statliga satsningarna specifikt kan det konstateras att medlen som staten satsar på transportpolitiken pendlat kring en nivå mellan 5 och 6 procent av den totala statsbudgeten de senaste åren. Den nya nationella transportinfrastrukturplanen för 2018–2029 är därmed inte en ambitionsökning i egentlig mening. De ökade satsningarna kommer istället huvudsakligen av att Sverige haft en växande ekonomi de sju senaste åren och varje utgiftsområde då kan få mer pengar, trots en oförändrad andel.

Andel av statsbudgeten 2006–2021, Utgiftsområde 22- kommunikationer

Källa: Ekonomifakta, Regeringskansliet

Tittar vi på utvecklingen i närtid kan det konstateras att väginvesteringarna ökat de fem senaste åren och fortsatte uppåt det första halvåret 2020. De offentliga väginvesteringarna är uppdelade på kommunala och statliga investeringar. De kommunala väginvesteringarna har historiskt haft en relativt god korrelation med bostadsbyggandets utveckling och när bostadsbyggandet tog fart 2014 gjorde kommunens väginvesteringar detsamma. Mellan åren 2014–2018 växte kommunens väginvesteringar från 9,7 miljarder till 16,9 miljarder, en ökning på nästan 75 procent. Bostadsbyggandet har överraskat i positiv bemärkelse första halvåret 2020 och varit betydligt robustare än vi förutspådde i våras. Med bakgrund av detta kommer inte de kommunala väginvesteringarna att sjunka lika kraftigt som vi förutspådde i vårens byggkonjunktur utan de bibehålls omkring 2019 års nivå under hela prognosperioden. Merparten av den uppgång vi ser i de totala väginvesteringarna de kommande två åren återfinns därmed inom de statliga satsningarna. Enligt regeringens investeringsplan från budgetpropositionen för 2021 ökar anslagen för väginvesteringar med drygt 20 procent i år och med ytterligare knappa 25 procent nästa år. Den samlade bedömningen är att de totala investeringarna i vägar ökar under hela prognosperioden.

Investeringsplan för Trafikverket, mkr

	Utfall 2019	Prognos 2020	Budget 2021
Järnvägar	12 802	15 155	17 764
Vägar	10 522	12 877	16 172
Summa	23 324	28 032	33 936

Källa: Regeringens budgetproposition för 2021 (Prop. 2020/21:1, Utgiftsområde 22, s.49)

De övriga anläggningsinvesteringarna, där merparten är investeringar i järnväg, har visat en positiv tillväxt sedan 2017. Den starka utvecklingen under det första halvåret 2020 (+42% i årstakt) tillsammans med regeringens satsningar i budgetpropositionen (se tabell ovan) indikerar att järnvägsinvesteringarna kommer stiga kraftigt den närmaste tiden. Dock ser det ut som att Ostlänken (15 mil höghastighetsjärnväg mellan Järna och Linköping) inte kan produktionstartas denna prognosperiod. Uppgången drivs istället av tunnelbaneutbyggnaden i Stockholm, Västlänken i Göteborg, Varbergstunneln, dubbelspårsutbyggnaden mellan Ängelholm och Helsingborg samt fyrspåret mellan Malmö och Lund.

Totalt sett ökar de **offentliga anläggningsinvesteringarna** med 12 procent i år och 10 procent 2021.

Sammantaget stiger de **totala anläggningsinvesteringarna** med 11 procent under prognosperioden 2020-2021.

Arbetsmarknad

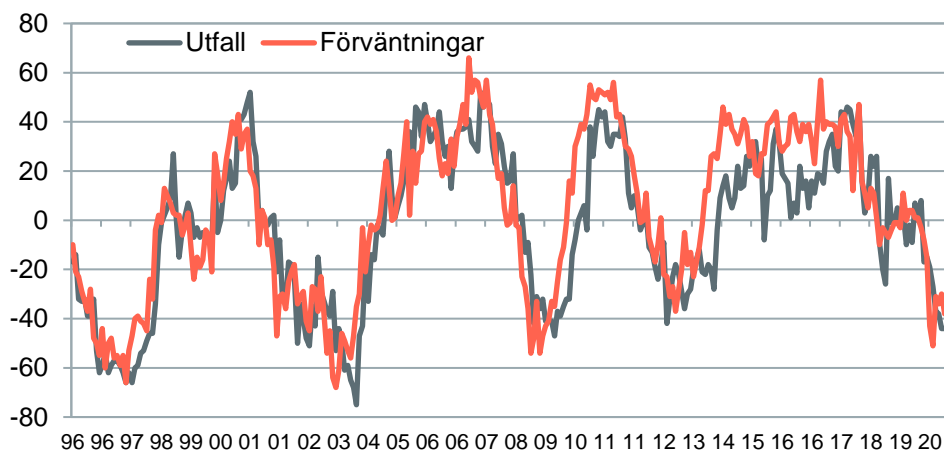
Antalet sysselsatta i byggindustrin har minskat med 0,1 procent när den senaste tolv månadersperioden, oktober 2019 – september 2020 jämförs med närmast föregående tolv månadersperiod. Under första halvåret noterades en ökning på 3 procent, vilket betyder att vi under inledningen av hösten ser en tydlig försvagning av byggarbetsmarknaden. Detta sker samtidigt som vår prognos för investeringsutvecklingen skruvats upp jämfört med hur vi såg på läget före sommaren. Därmed tecknas även bilden av arbetsmarknaden i mindre dova toner trots den negativa trenden. Sysselsättningen väntas minska med över 2 procent under prognosperioden, vilket motsvarar drygt 8.000 personer.

Enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) var det genomsnittliga antalet sysselsatta i byggindustrin 350.500 under perioden oktober 2019 – september 2020. Det innebär en marginell minskning med cirka 500 personer eller 0,1 procent jämfört med motsvarande period ett år tidigare. Antalet arbetade timmar minskade under samma period något mer, med 1,6 procent.

Byggarbetsmarknaden skiljer sig åt mellan framför allt anläggningsföretag och husbyggare. Detta bekräftas av Konjunkturinstitutets (KI) septemberbarometer. Medan anläggningsföretagen uttrycker måttligt negativa anställningsplaner är husbyggarna nära nog lika pessimistiska som under finanskrisen 2008-2009. Den sammantagna bilden i barometern är dock tydlig – företagen inom bygg & anläggning minskar antalet anställda och planerar för fortsatta neddragningar framöver.

Bygg & anläggning (SNI 41-42)

Antal anställda, netttotal

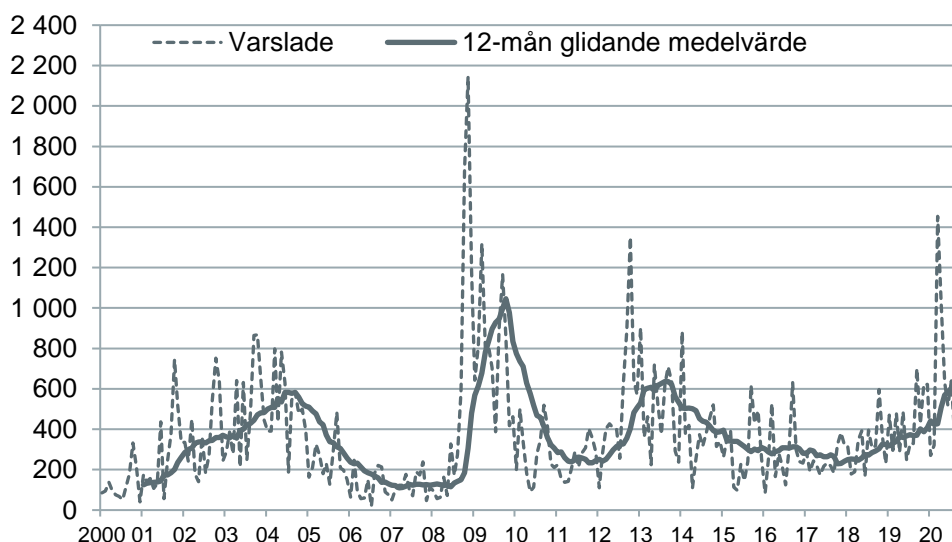

Källa: Macrobond, Byggföretagen

Det är först nu som pandemins negativa effekter märks på bred front i byggindustrin. I septemberbarometern steg konfidensindikatorn för samtliga näringsgrenar utom i bygg och anläggning för vilken den sjönk till en nivå som pekar på ett mycket svagt stämningssläge. Andelen företag som uppger brist på arbetskraft som den främsta återhållande faktorn är nere på 5 procent.

Sedan april ställer KI extrafrågor till företagen om hur de tror att företagets produktion kommer att påverkas av coronaviruset och i september ökade andelen företag som svarade att byggandet förväntas påverkas negativt i stor utsträckning. Samtidigt minskade andelen som svarat att byggandet förväntas påverkas negativt i liten utsträckning. Fyra av tio företag förväntade sig dock ingen påverkan alls. Det bör påpekas att barometern främst indikerar utvecklingens riktning. Det går inte att göra kvantitativa jämförelser mellan branscher eller mot tidigare tidsperioder.

Antal varsel om uppsägning inom byggindustrin, jan 2000 – sep 2020

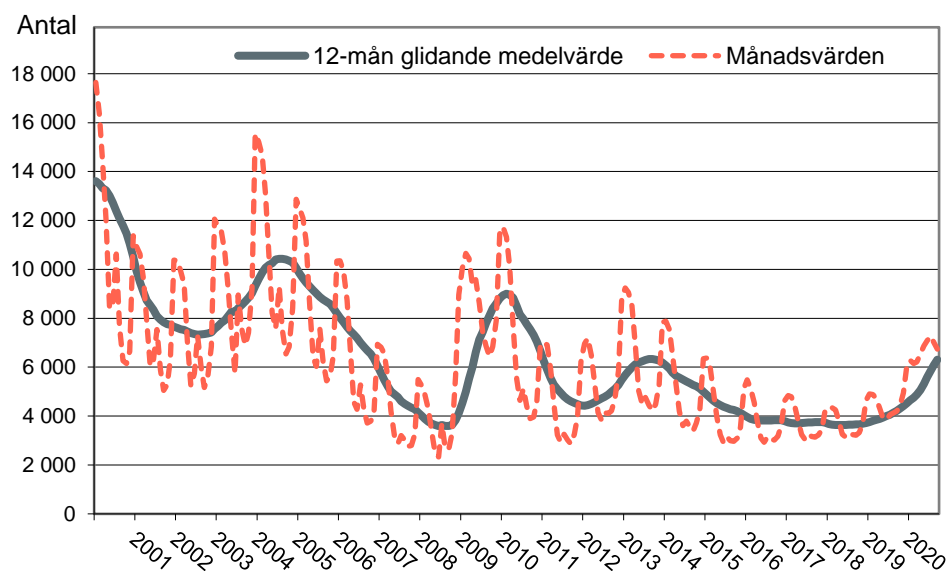
Källa: Arbetsförmedlingen, Byggföretagen

Även i hårda data rörande arbetsmarknaden märks en tydlig försvagning de senaste månaderna. Sysselsättningsutvecklingen var på väg att dämpas redan före coronakrisen. Antalet nyanmälda lediga platser hos arbetsförmedlingen har minskat kontinuerligt sedan 2017 och vid samma tid började antalet varslade krypa uppåt. Varselsiffrorna hoppade upp tillfälligt när coronakrisen bröt ut i mars och april då nära 2.500 personer i byggindustrin varslades om uppsägning. Därefter backade de tillbaka för att sedan i september återigen registrera över 1.000 varslade under en månad. Hittills i år har 6.200 personer varslats. I flera andra branscher har företag kunnat avstå från att varsla personal om uppsägning tack vare de införda reglerna om korttidspermitteringar.

Möjligheterna till korttidspermittering har tyvärr varit begränsade inom bygg- och anläggningssektorn, bl.a. till följd av regelverkets utformning som inte är anpassat särskilt väl till byggbranschen. Ett exempel är hur Tillväxtverket valt att tillämpa reglerna då företag har avlönade praktikanställningar. Byggbranschens lärlingssystem har här hindrat företag från att nyttja de nyinförda permitteringsmöjligheterna. Byggföretagen för en dialog med berörda myndigheter för att anpassa regel tillämpningen.

Även den öppna arbetslösheten bland yrkesarbetare inom byggindustrin har utvecklats negativt under året. Andelen arbetslösa i Byggnads a-kassa har ökat från 3,9 procent i januari till 5,1 procent i september. Antalet arbetslösa har ökat med 50 procent på ett år från 4.200 i september i fjol till 6.300 i år.

Antal arbetslösa byggnadsarbetare, jan 2000 – sep 2020

Källa: Arbetsförmedlingen och Byggföretagen

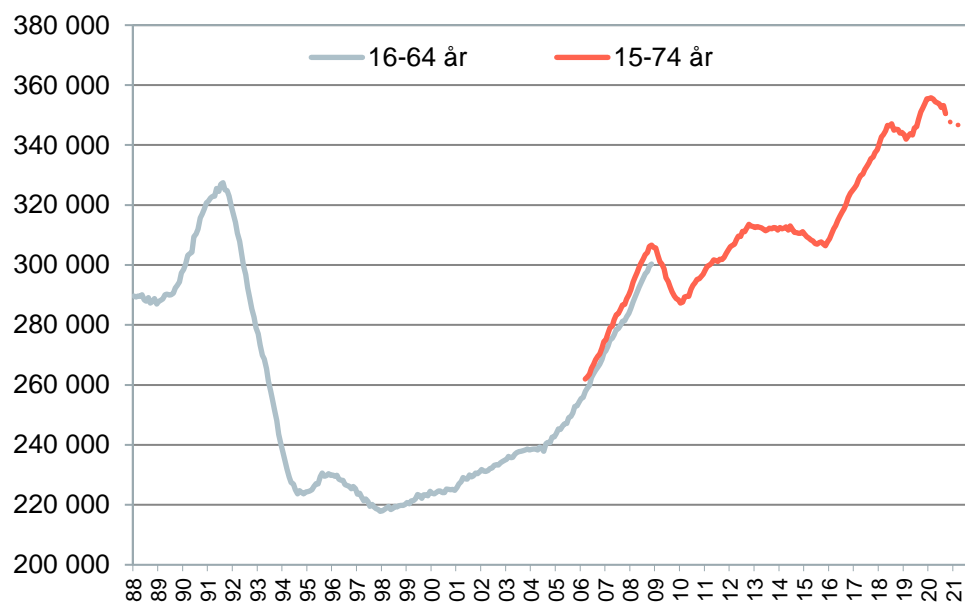
Den utländska arbetskraften inom bygg har ökat under många år, främst inom ramen för den europeiska inre marknaden. När pandemin bröt ut och flera länder i Europa stängde sina gränser var det ett antal av våra medlemmar som uttryckte oro kring vissa problem med att bemanna projekt med hjälp av utstationerad personal. Tyvärr har det blivit svårt att analysera och följa upp utvecklingen av antalet utstationerade på den svenska arbetsmarknaden. Vi vet att antalet nära nog fördubblades mellan 2017 och 2018 för att sedan fortsätta snabbt uppåt under 2019 och nådde då en nivå om närmare 13.000 personer per månad i genomsnitt under året. Detta innebar en ökning med över 160 procent jämfört med 2017. Dessvärre har Arbetsmiljöverket, den myndighet som har i uppdrag att svara för framtagandet av denna statistik, upphört att publicera siffrorna. Detta gjordes tidigare månatligen, men trots upprepade försök att få besked om när vi kan tänkas få nya siffror har inget nytt material presenterats. Vår bedömning är dock att vi i år får en minskning av antalet

utstationerade dels till följd av försvagad konjunktur, dels till följd av att problemen med in- och utreseförbud mellan länder.

Sammantaget framkommer en bild av en tydligt försämrad byggarbetsmarknad under kraftig påverkan av coronakrisen. Anställningsplanerna är de mest pessimistiska sedan finanskrisen och varseltalen har skjutit i höjden. Mot bakgrund av de sjunkande bygginvesteringarna bedömer vi att antalet sysselsatta i byggindustrin sammantaget minskar med drygt 2 procent under prognosperioden. Totalt sett minskar sysselsättningen med lite drygt 8.000 personer mellan 2019 och 2021.

Antal sysselsatta i byggindustrin

12-månaders glidande medelvärde

Källa: SCB, Byggföretagen

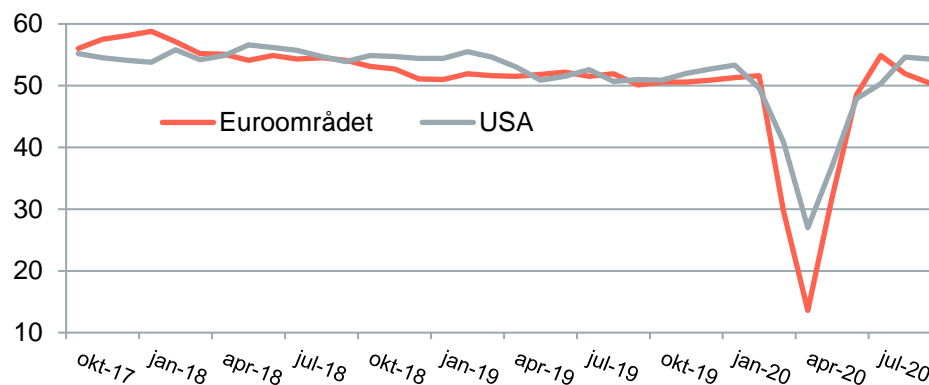
Återhämtning i världsekonomin

Coronapandemin satte stora negativa avtryck på världsekonomin under våren, med dramatiska BNP-fall i de flesta länder under framför allt andra kvartalet. Genom kraftiga penning- och finanspolitiska stimulanser, samt nedtrappade restriktioner, har den globala återhämtningen kunnat påbörjas under sommaren. Nedgången för svensk ekonomi bedöms bli något mildare i år än tidigare befarat. Det är framför allt varuexporten och hushållskonsumtionens överraskande starka vändning som möjliggör detta. Nästa år bedöms tillväxten i världsekonomin, liksom svensk ekonomi, fortsätta att stiga när ekonomierna öppnats upp till att fungera som under mer normala förhållanden.

➤ Pandemin har präglat, och kommer att fortsätta prägla, den världsekonomiska utvecklingen under prognosperioden. De omfattande begränsningsåtgärderna som infördes i stora delar av världen ledde till kraftiga fall av produktionen av varor och tjänster. När flertalet av världens ekonomier började lätta på restriktionerna under inledningen av sommaren kunde världsekonomin inleda en uppåtrekyl. Dock har antalet smittade i världen börjat att öka igen efter att länderna successivt öppnats upp. Detta har inneburit att länder som har en stor smittspridning, som exempelvis Spanien och Frankrike, återinfört striktare restriktioner i de regioner eller städer som smittspridningen fått fäste. Styrkan i återhämtningen för världsekonomin kommer därför att vara avhängig på hur allvarlig den ”andra vågen” av smitta blir och vad responsen från olika länders regeringar blir i termer av nya restriktioner. I diagrammet nedan ser man att den kraftiga rekyl sedan sommaren redan har börjat att bromsa upp, vilket indikerar en något trögare global återhämtning under hösten.

Inköpschefsindex (composite) i euroområdet och USA, okt 2017- sep 2020

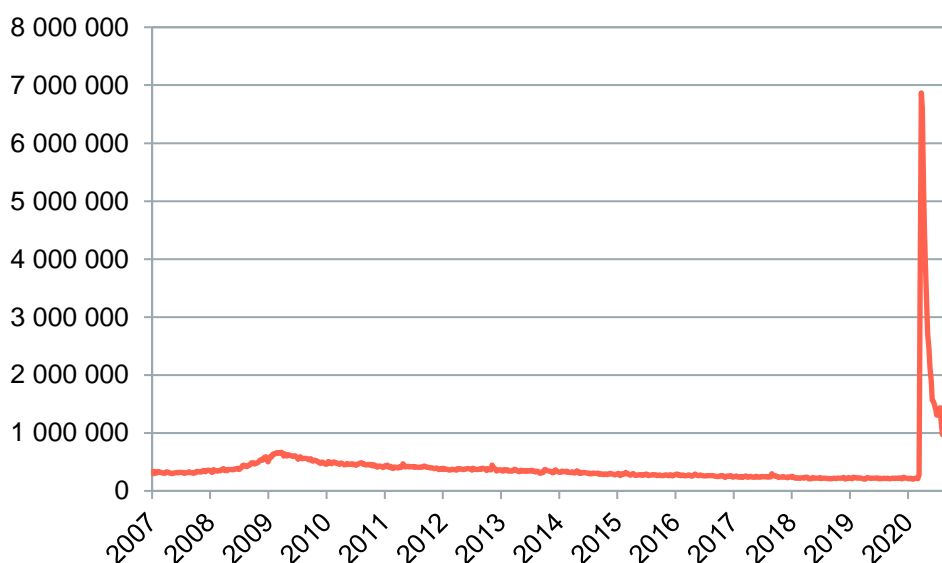
Index, värden > 50 indikerar positiv tillväxt

Källa: Macrobond, Byggföretagen

Även om världsekonomin är i en synkroniserad återhämtningsfas är den fortfarande bräcklig och väldigt beroende av stödåtgärder. I flertalet länder har också omfattande finans- och penningpolitiska stimulanspaket satts för att mildra nedgången och stabilisera de finansiella marknaderna. I USA har det, hittills, beslutats om finanspolitiska åtgärder motsvarande ca 9 procent av BNP. En stor del av dessa pengar har gått direkt till hushållen via engångscheckar och som arbetslöshetsunderstöd. Detta har gjort att arbetsmarknaden har återhämtat sig snabbare än vad många bedömare trodde innan sommaren. Trots detta så är den amerikanska arbetsmarknaden fortsatt svag. Arbetslösheten föll visserligen till under 8 procent i september, men en titt i diagrammet nedan visar att det fortfarande är fler som förlorar sitt arbete under inledningen av hösten än under finanskrisens värsta månader. Sammantaget har dock hushållens ekonomiska ställning förbättrats och det är även hushållskonsumtionen som driver USA:s återhämtning. Konsensusprognosen är att BNP ökar med 3,7 procent 2021.

Antal nya arbetslösa i USA, veckovis (data t.o.m. v.41)

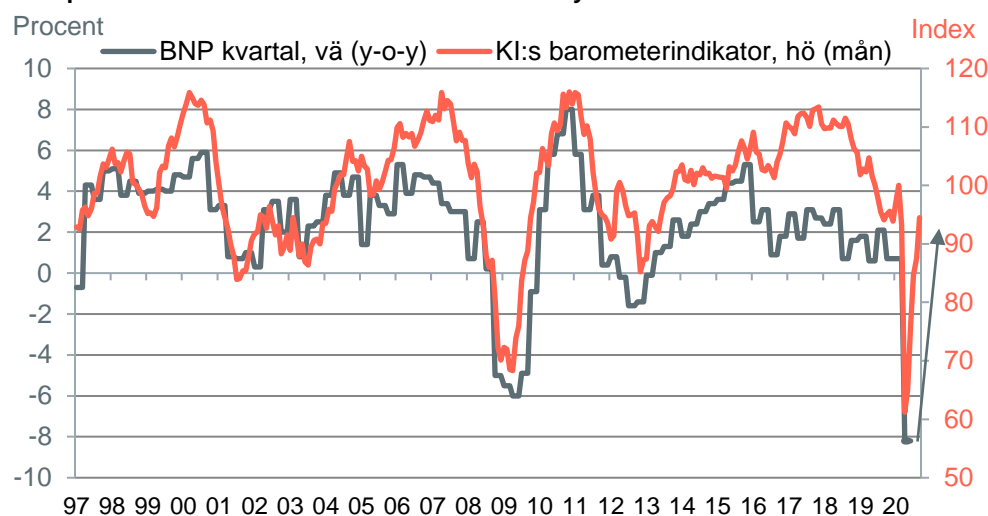
Källa: Macrobond, Byggföretagen

I likhet med USA har det även inom EU skett stora finanspolitiska satsningar under våren. Storleken på dessa skiljer sig åt mellan länderna där Tyskland och Storbritannien lanserat de största statsbudgetpåverkande åtgärderna, motsvarande 8 procent av respektive lands BNP. De offentliga stödåtgärderna som vidtagits inom EU, och euroområdet, har bidragit till att dämpa nedgången i år och kommer även bidra till en snabbare återhämtning under nästa år. Under sommaren kom Europeiska rådet överens om en, för EU gemensam, återhämtningsfond på 750 miljarder euro, vilket motsvarar drygt 5 procent av EU:s BNP. Detta kommer att ge ett starkt bidrag till Europas tillväxt under nästa år. Återhämtningen är dock på intet sätt given. Risker på nedsidan kvarstår, såsom nya omfattande restriktioner och en avtalslös Brexit. Trots detta är konsensusprognosen att euroområdets BNP växer med 5,3 procent under 2021.

Svensk BNP tillbaka på samma nivå som innan krisen redan nästa år

Preliminära data från nationalräkenskaperna (NR) visar att nedgången i svensk ekonomi under andra kvartalet blev ungefär så illa som befarats (-7,7 % i kalenderkorrigerad årstakt). Detta var den kraftigaste nedgången under ett enskilt kvartal på minst 40 år. Det var en bred nedgång, men det var utrikeshandeln och hushållens konsumtion som bidrog mest till fallet i BNP. Eftersom nedgången inte är orsakad av underliggande ekonomiska obalanser kan ekonomin återhämta sig relativt snabbt i inledningsskedet. Detta är något som också flertalet månadsindikatorer över ekonomin indikerar (se diagram nedan). Vidare visar SCB:s aktivitetsindikator (vilken kan beskrivas som en indikator på den månadsvisa BNP-utvecklingen) att ekonomin bottnade i maj och har därefter haft tre månader med positiv utveckling. Dock var tillväxttakten långsammare i augusti, vilket indikerar en något mer dämpad uppåttrekyl under tredje kvartalet. Det var framför allt en mer dämpad hushållskonsumtion samt svag tjänsteproduktion som höll tillbaka utvecklingen under augusti. Trots detta mindre ”bakslag” kommer tredje kvartalet att visa en relativt god tillväxt.

BNP per kvartal och KI:s barometerindikator - rekyl i BNP väntar i Q3

Källa: Macrobond, Byggföretagen

Tack vare den snabba återhämtningen under sommaren så kommer inte nedgången i årets BNP bli lika kraftfull som vi befarade i maj. Det är framför allt hushållskonsumtionen, men även de fasta bruttoinvesteringarna, som minskar mindre än befarat. Det är särskilt bygginvesteringarna som överraskar positivt under innevarande år, med ett osedvanligt motståndskraftigt bostadsbyggande, trots att övriga ekonomin är i en djup lågkonjunktur. Sammantaget faller BNP med -3,5 procent under 2020. Under nästa år fortsätter återhämtningen via en stark inhemsk efterfrågan och att senarelagda investeringar kommer igång. En fortsatt god återhämtning på Sveriges viktigaste exportmarknader gynnar också utrikeshandeln. Sammantaget bedöms BNP stiga med 3,7 procent, vilket innebär att hela tappet kommer att hämtas igen på ett år, vilket innebär att förloppet liknar det efter finanskrisen 2009. Prognosen förutsätter dock att ingen ny nedstängning av världsekonomin sker under kommande månader.

Försörjningsbalans och nyckeltal

Mdkr, 2019 års prisnivå, och årlig procentuell förändring (fasta priser)

	Nivå 2019	Utfall 2019	Prognos 2020	2021
Hushållens konsumtionsutgifter	2 278	1,3	-4,3	4,8
Offentliga konsumtionsutgifter	1 298	0,1	-0,4	2,3
Fasta bruttoinvesteringar	1 230	-1,0	-3,0	2,5
<i>därav bygginvesteringar</i>	535	-2,2	-0,6	-0,2
Lagerinvesteringar*	37	-0,1	-0,9	0,2
Export	2 361	3,3	-6,0	7,1
Import	2 183	1,1	-6,8	7,3
BNP	5 021	1,3	-3,5	3,7
KPI		1,8	0,6	1,5
Real disponibel inkomst		2,6	0,2	2,6
Antal arbetade timmar		-0,4	-2,9	2,2
Reporänta, nivå per 31/12		0,00	0,00	0,00
10-årig statsobligation, nivå per 31/12		0,14	0,05	0,40

*förändring i procent av BNP föregående år.

Källa: SCB, Byggföretagen

Pandemin utlöste en synkroniserad nedgång i omvärldens efterfrågan och ett extremt fall i **exporten av både varor och tjänster** under andra kvartalet. Varuexporten föll mest (-19%) medan tjänsteexporten föll något mindre (-16%). Det var framför allt exporten av investeringsvaror⁴, som rasade med hela 31 procent, som bidrog mest till nedgången.

Varuexporten är dock den del i försörjningsbalansen där återhämtningen just nu går som starkast. En stor del av tappet har hämtats igen efter att botten nåddes under april. Flertalet indikatorer pekar på att återhämtningen fortsätter under hösten, bland annat omdömen om exportorderstockens storlek och inköpschefsindex för tillverkningsindustrin. Nästa år väntas exporten av motorfordon och maskiner att öka när investeringarna i omvärlden tar fart. Detsamma gäller på tjänstesidan, där turismen så sakteliga gör comeback (vilket innebär att tjänsteexporten ökar). Genom att svensk export har ett högt importinnehåll innebär detta att även importen följer samma mönster. Sammantaget innebär detta att det blir en kraftig uppåtrekyl för utrikeshandeln 2021.

De fasta bruttoinvesteringarna föll med drygt 2 procent under första halvåret i år jämfört med motsvarande period året före. Det var framför allt stigande

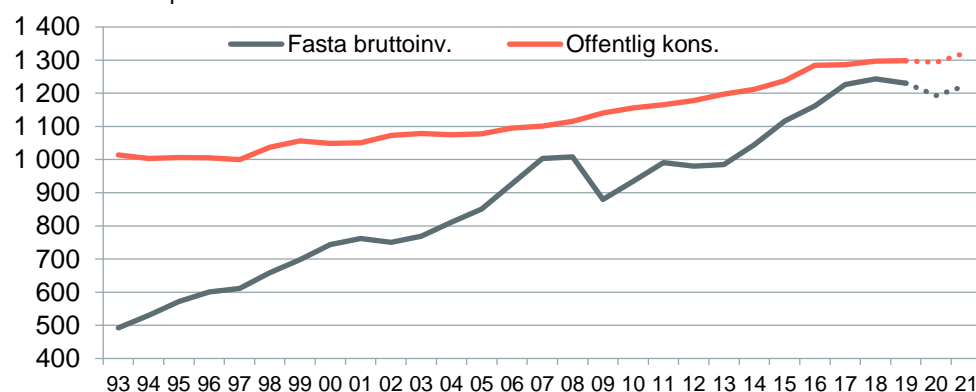
⁴ Här ingår exempelvis motorfordon, maskiner och datorer.

bostadsinvesteringar som bidrog till den dämpade nedgången. Bostadsinvesteringarna kommer att stiga i år, men de totala bygginvesteringarna minskar på grund av en större nedgång inom byggandet av Lokaler⁵. Detta innebär att både maskin- och bygginvesteringarna bidrar till nedgången av de fasta bruttoinvesteringarna i år. Maskininvesteringarna bedöms vända upp och öka, om än svagt, under 2021 när omvärldsefterfrågan har blivit starkare. Byggs dito förväntas däremot bli oförändrade nästa år. Sammantaget kommer de fasta bruttoinvesteringarna att ge både ett mindre negativt bidrag i år och ett sämre positivt bidrag nästa år jämfört med tidigare omsvängningar i konjunkturen.

Nedgången under andra kvartalet i **de offentliga konsumtionsutgifterna**⁶ var det största tappet sedan fjärde kvartalet 1992.⁷ Trots att pandemin gjort att vården varit under stor press har dock det totala antalet vårdtillfällen varit färre än normalt (t.ex. har nästan alla tidigare planerade operationer skjutits upp). Vidare har antalet barn på förskolan också varit färre än normalt under mars och april till följd av skarpare riktlinjer om närvaro vid sjukdomssymtom. En del av tappet i denna ”produktion” återhämtas under andra halvåret, men sammantaget minskar ändå de offentliga konsumtionsutgifterna i år. Under nästa år väntas konsumtionen öka relativt kraftigt genom att regeringen i budgetpropositionen tillskjuter medel för att börja minska skulden till vård- och äldreomsorg samt satsningar på bland annat försvar och underhåll av infrastruktur.⁸ Totalt sett ökar de offentliga konsumtionsutgifterna med 2,3 procent 2021.

Offentlig konsumtion och fasta bruttoinvesteringar, 1993-2021

Mdkr 2019 års priser

Källa: SCB, Byggföretagen

⁵ Byggföretagens egen definition och innefattar byggande av bland annat hotell, kontor, gallerior och sjukhus etc.

⁶ Den offentliga konsumtionen kan delas upp i kollektiv och individuell konsumtion. Individuell konsumtion, som definieras som när det finns en specifik mottagare av tjänsten, mäts i nationalräkenskaperna utifrån den volym som utförs. Exempel på detta är antalet vårdtillfällen eller inskrivna elever i skolan. Kollektiv konsumtion inträffar när det inte finns en specifik mottagare av den offentliga konsumtionen, t.ex. polis och försvar. Denna del mäts utifrån vad den kostar att utföra. Källa: KI:s Konjunkturläget september 2020.

⁷ -2,4% säsongrensats och jämfört med kvartal 1 2020.

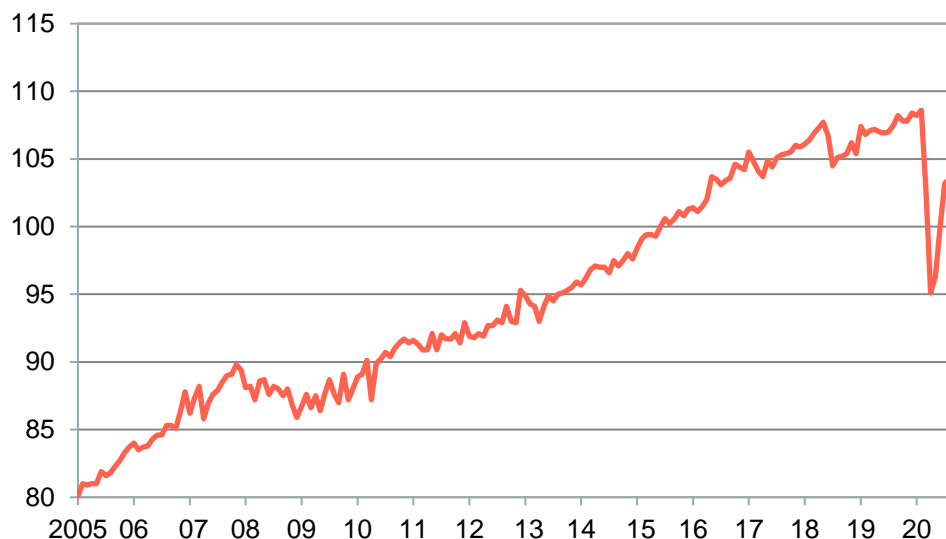
⁸ KI beräknar att budgetpropositionen för 2021 innehåller ofinansierade åtgärder på närmare 100 miljarder kronor, varav 35 mdkr utgörs av ökad offentlig konsumtion och investeringar. Resterande del fördelas till ca 40% som transfereringar och till ca 60% som sänkta skatter och avgifter till hushåll och företag. För en mer ingående uppdelning se sid 63 i Konjunkturläget september 2020.

Under andra kvartalet minskade **hushållskonsumtionen** med 7,9 procent, säsongrensad och jämfört med kvartalet innan. Detta var den största nedgången under ett enskilt kvartal sedan SCB började publicera kvartalsstatistik 1980. De begränsningar av samhällslivet som infördes innebar inte bara att rörligheten minskade utan också att hushållen efterfrågade färre varor och tjänster. Ett veritabelt ras noterades för charterresor och lufttransporter som föll med i det närmaste 100 procent när det andra kvartalet jämförs med det första i år. I takt med att den akuta fasen av krisen har klingat av har hushållen anpassat sig till de nya förutsättningarna och konsumtionen har börjat att återhämtas, dock visar konsumtionsindikatorn (diagram nedan) att uppstudsens, efter bottennoteringen i april, dämpades i augusti. Detta kan tyda på att konsumtionsutvecklingen blir något svagare under hösten än vad utvecklingen mellan maj och juli gav indikationer om.

Hushållens konsumtionsindikator, jan 2005- aug 2020

(kalenderjusterade och säsongrensade månadsvärden)

Index 2015 = 100

Källa: SCB, Byggföretagen

Totalt sett bedöms konsumtionen falla relativt kraftigt i år till följd av fortsatta restriktioner som påverkar besöksnäring, kultur och sport samt restaurang-, café- och transporttjänster. Konsumtionen kommer också hämmas av lägre disponibelinkomster i år till följd av låga löneökningar och minskat antal arbetade timmar. I takt med att pandemin ebbar ut kommer dock ekonomiska fundamenta påverka konsumtionsutvecklingen i allt högre grad. Inför nästa år har många hushåll sparade medel att använda när både bostadspriser och börsutveckling gått starkt. Tillsammans med skattesänkningar och höjda transfereringar samt reallöneökningar lägger detta grunden för en kraftig uppgång av hushållskonsumtionen 2021.

Svag arbetsmarknad och fortsatt lågt kostnadstryck

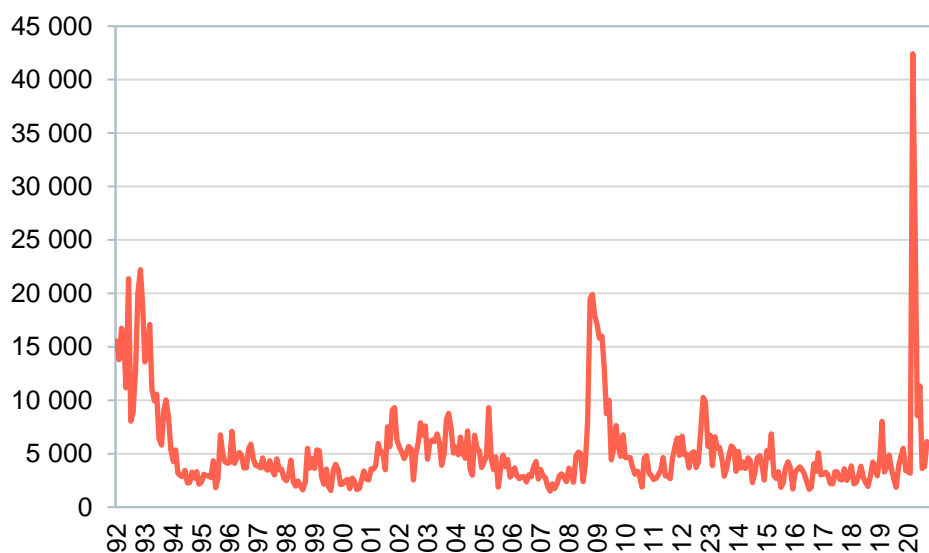
Efter vårens dramatiska utveckling, med historiskt höga varseltal och snabbt stigande arbetslöshet, syns tecken på att arbetsmarknadsläget har stabiliserats. Den ökade ekonomiska aktiviteten i både Sverige och omvärlden har bidragit till färre varsel och företagens anställningsplaner har också blivit mindre pessimistiska. Även arbetslösheten har börjat planat ut på nivåer runt 9 procent de senaste månaderna.

Enligt Konjunkturbarometern kommer dock företagen att fortsätta att dra ner på personal under hösten och SCB:s senaste arbetskraftsundersökning, som publicerades i oktober, visade också på minskad sysselsättning under tredje kvartalet (-2% i årstakt).

En konsekvens av krisen på arbetsmarknaden är att arbetskraftsutbudet minskar när fler väljer att studera (särskilt ungdomar) och fler lämnar arbetsmarknaden helt och hållet. Detta innebär å andra sidan att ökningen av andelen arbetslösa dämpas ytterligare.

Arbetsmarknaden börjar att återhämta sig under nästa år, dock kommer sysselsättningen endast att stiga svagt. Detta med anledning av att många företag kan möta den ökade efterfrågan i ekonomin genom att låta permitterad personal successivt återgå till heltid. Pandemin riskerar, tyvärr, att ge långsiktigt negativa effekter på svensk arbetsmarknad genom att långtidsarbetslösheten ökar samt förvärrar de redan existerande matchningsproblemen.

Antal varsel per månad i riket, jan 1992 – sep 2020

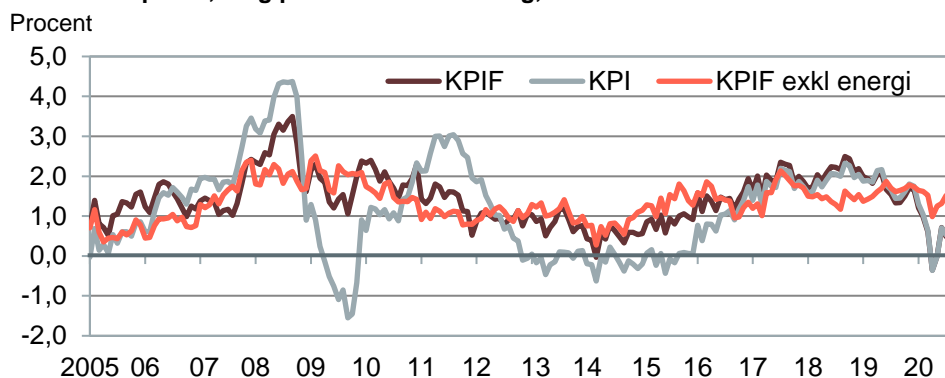
Källa: Arbetsförmedlingen, Byggföretagen

Sammantaget innebär prognosen att antalet sysselsatta minskar med drygt 65.000 personer mellan 2019 och 2021. Arbetslösheten stiger från fjolårets 6,8 procent till 8,8 procent nästa år, dvs. en ökning av antalet arbetslösa med cirka 115.000 personer.

Reporäntan förblir oförändrad under lång tid

Under det andra kvartalet föll resursutnyttjandet kraftigt till följd av den svaga efterfrågan. Enligt Konjunkturinstitutet är nedgången i resursutnyttjandet på arbetsmarknaden djupare än under finanskrisen 2008-2009 och Sverige kommer att befinna sig i en djup lågkonjunktur även nästa år. Kostnadstrycket är fortsatt svagt i ekonomin, dock blev deflationen i april kortvarig och inflationen har sedan dess ökat. Bland annat för att priserna på biluthyrning och kläder steg oväntat mycket under sommaren. Modesta hyreshöjningar, relativt låga löneökningar och en starkt krona bäddar för en fortsatt låg inflation även nästa år.

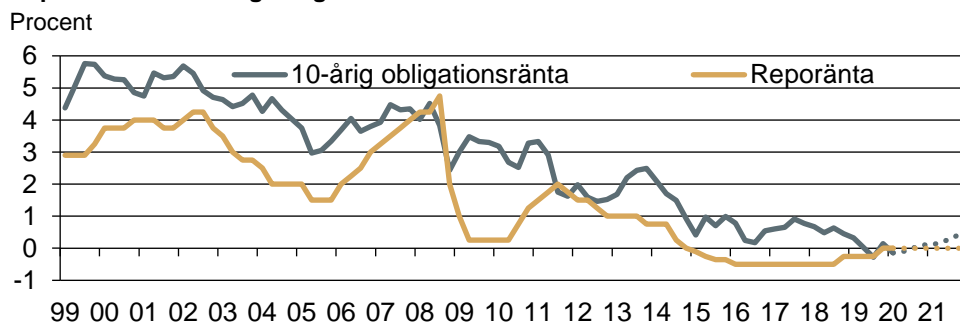
Konsumentpriser, årlig procentuell förändring, månad

Källa: Macrobond, Byggföretagen

Riksbanken har varit tydlig med att den inte kommer att sänka räntan till under noll om inget exceptionellt händer med exempelvis kronan eller inflationsförväntningarna. De har också varit tydliga med att räntan inte kommer att höjas de närmaste åren. Vidare är trenden i centralbanksvärlden att i framtiden låta inflationen skjuta över målet en tid utan för den skall höja räntan. Vi känner oss därför trygga med att reporäntan förblir oförändrad på 0 procent fram till prognosperiodens slut, dvs december 2021.

Reporänta och 10-årig obligationsränta

Källa: Macrobond, Byggföretagen

Bedömningen avslutad 2020-10-16.

Nästa konjunkturrapport utkommer under mars månad.

Tabell bygginvesteringar

Bygginvesteringar 2008-2021 Officiell statistik enligt nationalräkenskaperna samt Byggföretagens prognos

Mdkr 2019 års priser

Sektor	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020p	2021p
Bostäder	184,3	150,8	172,8	188,8	162,5	169,0	199,7	231,3	253,9	271,9	254,4	233,4	237,3	235,1
<i>Nybyggnad</i>	97,9	59,6	71,4	88,7	68,5	75,6	98,5	120,9	145,6	159,2	141,6	118,9	117,8	113,5
<i>Ombyggnad</i>	61,6	68,2	73,9	73,3	70,4	70,1	77,2	85,6	83,1	85,7	88,5	91,4	94,6	96,1
<i>Fritidshus</i>	8,0	6,5	9,9	10,5	8,4	8,1	9,7	8,3	9,8	10,7	8,8	7,1	8,1	8,5
<i>Transaktionskost.</i>	17,1	14,6	15,4	14,8	12,9	13,4	12,7	15,4	14,8	15,8	15,3	15,9	16,7	17,1
Lokaler	162,3	138,4	141,0	138,2	145,6	141,1	146,5	150,6	162,5	172,3	196,9	201,4	188,2	184,0
<i>Privat</i>	121,2	96,8	97,0	91,5	96,7	93,0	91,1	95,9	101,5	102,2	119,6	124,0	113,4	110,4
<i>Offentligt</i>	40,3	41,3	43,8	46,6	48,7	47,9	55,4	54,7	61,0	70,1	77,3	77,4	74,8	73,6
Anläggningar	87,9	91,8	85,2	80,2	89,5	86,4	93,5	95,5	93,4	92,2	96,0	100,6	106,6	112,1
<i>Privat</i>	45,3	44,7	39,0	36,9	45,2	46,8	53,7	51,7	48,8	45,6	47,2	48,7	48,4	48,2
<i>Offentligt</i>	42,6	47,0	46,2	43,2	44,1	39,4	39,6	43,6	44,5	46,6	48,8	51,9	58,1	63,9
Summa Bygginvestering	435,7	383,8	400,6	407,9	400,1	398,4	441,0	478,1	510,5	537,4	547,6	535,4	532,1	531,3
(%förändring)	(-4)	(-12)	(4)	(2)	(-2)	(0)	(11)	(8)	(7)	(5)	(2)	(-2)	(-1)	(0)